Koninklijke luchtmacht 80 jaar

Op 1 juli 1988 vierde de KLu haar 75-jarige bestaan. In het jubileumboek voor het personeel met als titel „Vlucht door de tijd – 75 jaar Nederlandse luchtmacht" schreef de toenmalige Bevelhebber het slothoofdstuk „KLu 100 jaar". Hij deed dat op verzoek van het jubileumcomité, maar hij stelde daarbij wel dat

...het schrijven van een reëel toekomstbeeld van de KLu in 2013 een vrijwel onmogelijke opgave is. Doen alsof is bovendien ook geheel in tegenspraak met het beeld van de Luchtmacht als snel evoluerend.

In dat hoofdstuk noemde de Bevelhebber der Luchtstrijdkrachten al veranderingen in de veiligheidssituatie in Europa. Maar ook hij heeft de ontwikkelingen van de afgelopen vijf jaren natuurlijk niet kunnen voorzien, noch de gevolgen daarvan voor de NAVO, Nederland en dus de KLu. Niet alleen de val van de Muur, de hereniging van de Duitslanden, het uiteenvallen van het Warschau-Pact en de Sovjet-Unie en dus het einde van de Koude Oorlog, maar ook het toenemen van de instabiliteit in Oost-Europa en de rest van de wereld met vele „lokale" conflicten, hebben een grote verandering teweeggebracht in de veiligheidsrisico's waarmee NAVO en Nederland worden geconfronteerd.

In de NAVO is de nieuwe veiligheidssituatie vertaald in een nieuwe strategie en een aanpassing van de commandostructuur en de samenstelling van de strijdkrachten (*Force structure*). Voor Nederland is een aan de nieuwe NAVO-strategie en de veranderde veiligheidssituatie aangepast beleid vastgelegd in de Defensienota, met als titel „Herstructurering en verkleining", en in de onlangs verschenen evaluatie daarvan, de Prioriteitennota, met als titel „Een andere wereld, een andere defensie".

De Koninklijke luchtmacht heeft zich met name voor wat betreft de inzet van haar vier hoofdwapensystemen reeds in een vroegtijdig stadium moeten aanpassen. Een mogelijke inzet van een F-16 squadron tijdens de Golfcrisis in of buiten NAVO-verband en een inzet van Patriot- en Hawk-eenheden in Turkije in NAVO-verband en van een Patriot-eenheid *out-of-area* in Israël hebben duidelijk gemaakt dat – alhoewel de klassieke taken voor een luchtmacht, zowel defensief en offensief onveranderd zijn – deze soort uitdagingen aanpassingen vraagt op een aantal gebieden, met name op het gebied van de mobiliteit, de wijze van opereren van luchtstrijdkrachten in onderlinge samenhang en de zelfstandigheid van de uit te zenden eenheden.

De noodzaak voor een grotere mobiliteit dan voorheen wordt nog eens extra onderstreept door de inzet van de beschikbare luchttransportcapaciteit voor de ondersteuning van de EG-vredesonderhandelingen met betrekking tot het voormalige Joegoslavië, de humanitaire hulp aan een aantal landen (met name ook aan Joegoslavië), de ondersteuning van de VN in Cambodja en de ondersteuning van eigen operaties in het kader van crisisbeheersing. Dat laatste betreft ook de inzet van helikopters in Irak, Joegoslavië en Cambodja.
De uitzending van een F-16 Squadron naar Villafranca in Italië voor inzet in NAVO-verband ten behoeve van de operatie DENY FLIGHT boven Bosnië-Hercegovina en de ondersteuning daarna geven een eerste aanzet aan het deelnemen aan operaties van luchtstrijdkrachten in onderlinge samenhang. Een belangrijk aspect daarbij is ook de noodzakelijke zelfstan-

digheid van een F-16 squadron, met name op logistiek gebied, nu de moederbasis van dit squadron 1300 km verwijderd is.

De vier hoofdwapensystemen van de Koninklijke luchtmacht: jachtvliegtuigen, helikopters, geleide wapens en luchttransport, hebben thans alle bijgedragen aan de inzet „nieuwe stijl" in het kader van crisisbeheersing. Van belang is dat, passend in het Nederlandse veiligheidsbeleid, de KLu niet incidenteel zoals tot nu toe, maar structureel in staat is kwantitatief en kwalitatief de noodzakelijk geachte bijdrage te leveren.

Het beleid, zoals vastgelegd in de Defensienota en de Prioriteitennota, resulteert ook voor de Koninklijke luchtmacht in herstructurering en verkleining en in veranderingen, die destijds, vijf jaar geleden, niet konden worden voorzien. Herstructurering is vooral nodig om de taakstelling op het gebied van personeel (verkleining) te kunnen realiseren met behoud van zoveel mogelijk slagkracht. Een verdere verkleining wordt noodzakelijk geacht om bij de gegeven, lagere budgetten de kwaliteit van het materieel en personeel te kunnen handhaven en te verbeteren. Dit is immers nodig om de nieuwe, toegevoegde taken op het gebied van crisisbeheersing verantwoord te kunnen uitvoeren. Toegevoegde taken, omdat een bijdrage nodig blijft aan de bescherming van het eigen en bondgenootschappelijke grondgebied en luchtruim, ook in geval van een grootschalig conflict. De nieuwe taken op het gebied van crisisbeheersing vragen om snel inzetbare eenheden voor humanitaire hulp, vredebewaring en vrede-afdwinging. Daarbij is, behalve opereren in NAVO-verband, ook inzet mogelijk (zoals in de afgelopen vijf jaar reeds uitgevoerd) in VN-, WEU- of enig ander internationaal verband.
Deze nieuwe taken betekenen voor de Koninklijke luchtmacht een mogelijke inzet van F-16 squadrons, zowel defensief en offensief, en voor het uitvoeren van verkenningen. Voorts de inzet van Patriot- en Hawk-eenheden ten behoeve van clusterverdediging en helikopters zowel in het verband van de 11e Luchtmobiele Brigade als meer kleinschalig en zelfstandig. Bovendien zal ten behoeve van de noodzakelijke mobiliteit van de Nederlandse krijgsmacht en voor humanitaire hulpverlening ook de luchttransportcapaciteit in de toekomst een belangrijke bijdrage moeten leveren. De nieuwe taken vergen veranderingen bij alle vier hoofdwapensystemen van de KLu.

In het kader hiervan is bij de Koninklijke luchtmacht een groot aantal zaken in beweging. Bij het conceptuele optreden van jachtvliegtuigen wordt – analoog aan de taakgroepconceptie van de zeestrijdkrachten en de conceptie van verbonden wapenen van de landstrijdkrachten – gedacht aan een luchtmachtoptreden, gebaseerd op de operationele samenhang van luchtmachteenheden (*Composite air wing*). Dan zijn er de samenstelling en het optreden van de nieuwe Groep Helikopters (GHP) als deel van de 11e Luchtmobiele Brigade en de actieve-luchtverdedigingsconceptie en met name de *Triple air defence*-conceptie voor de geleide wapens, waarbij twee Hawk-vuureenheden en een Patriot-vuureenheid volledig geïntegreerd opereren. Voorts een luchttransportcapaciteit om de krijgsmacht een strategische- en tactische-vervoerscapaciteit te geven. En ten slotte een operationeel-logistieke bedrijfsvoering, toegesneden op de nieuwe (crisisbeheersings)taken.

In enkele nummers van de Militaire Spectator zal aan al deze onderwerpen aandacht worden geschonken, te beginnen met het artikel *Composite (air) wing* in dit nummer.

Veel is er in beweging bij de Koninklijke luchtmacht, thans 80 jaar jong. Wij feliciteren haar daarmee.